

Nyckelkompetenser för livslångt lärande i yrkesutbildningen

Nyckelkompetenser för livslångt lärande i yrkesutbildningen

Namn på guide

Nyckelkompetenser för livslångt lärande i yrkesutbildningen

Träder i kraft

01.03.2020

Innehållsförteckning

1. Bakgrund.	1
2. Nyckelkompetenser för livslångt lärande.	2
2.1. Kompetens i kommunikation och interaktion.	2
2.2. Matematisk kompetens och kompetens inom naturvetenskap och teknik.	3
2.3. Digital kompetens.	3
2.4. Kompetens att utveckla kunnandet.	3
2.5. Samhälls- och medborgarskapskompetens.	4
2.6. Entreprenörskompetens.	4
2.7. Kulturell kompetens.	4
2.8. Kompetens i hållbar utveckling.	5

1. Bakgrund

Europeiska unionens råd har gett ut [Rekommendationen om nyckelkompetenser för livslångt lärande](#). Med rekommendationen vill man stöda individernas möjligheter att utveckla nyckelkompetenserna genom utbildning eller genom andra former av lärande. Vi lär oss i alla miljöer: i familjen, i skolan, på arbetsplatsen, i grannskapet och i flera andra gemenskaper. I rekommendationen betonar man vikten av att använda olika metoder och lärmiljöer för att stöda individerna i att utveckla nyckelkompetenserna. I utbildningen ska man alltid beakta FN:s mål för hållbar utveckling (<https://kestavakehitys.fi/sv/agenda20301>).

Nyckelkompetenserna utgör en kombination av kunskaper, färdigheter och attityder. De är viktiga med tanke på ett aktivt medborgarskap, fortsatta studier och arbetslivet. Kunskap består av etablerade fakta och koncept som underlättar förståelsen av ett ämne. Med färdigheter avses förmåga och kapacitet att utföra olika slags arbetsuppgifter och använda kunskap för att uppnå resultat. Attityderna beskriver benägenheten och inställningen till att agera och förhålla sig till personer och olika situationer.

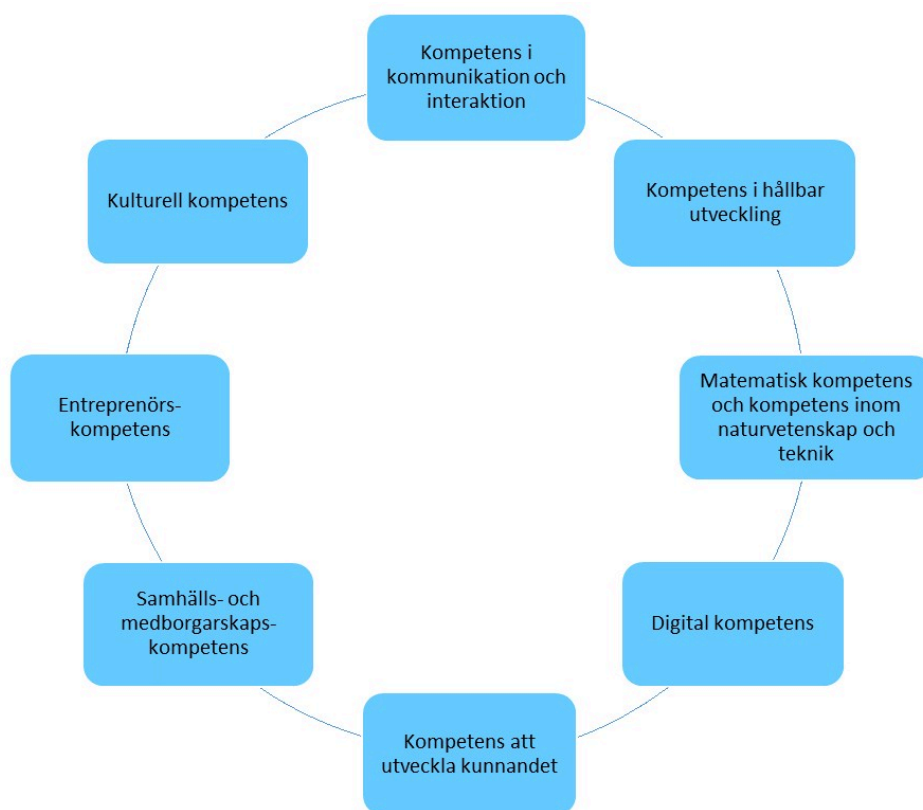
Nyckelkompetenser behöver individerna för:

- självförverkligande och personlig utveckling
- anställbarhet och aktiv delaktighet
- en hållbar livsstil och hälsomedvetna livsval.

Nyckelkompetenserna för livslångt lärande utvecklas från tidig barndom och under hela livet genom formellt, icke-formellt och informellt lärande. Nyckelkompetenserna stöder individerna i att skapa sig ett gott liv i samhället. Kompetenserna kan användas i många olika sammanhang och kombinationer. De överlappar och kompletterar varandra och stöder verksamhet inom flera olika områden. Färdigheter som kritiskt tänkande, problemlösning, kommunikation och förhandlingsförmåga, analysförmåga, kreativitet och interkulturella färdigheter ingår i samtliga nyckelkompetenser.

Detta handledningsblad innehåller en beskrivning av nyckelkompetenserna för livslångt lärande när det gäller yrkesinriktat kunnande. Beskrivningen bygger på Europeiska rådets rekommendation och nyckelkompetenserna har bearbetats med tanke på yrkesutbildningen och arbetslivet i Finland. Nyckelkompetenserna för livslångt lärande ingår i kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet i de yrkesinriktade examens- och utbildningsgrunderna. Nyckelkompetenserna kan också beaktas i utvecklingsprojekt och vid utvecklingen av den undervisande och handledande personalens kunnande. I framtiden kommer nyckelkompetenserna att få en allt större roll, eftersom det kontinuerliga lärandet ökar och karriärmöjligheterna blir allt mer varierande. På grund av förändringar i arbetslivet och samhället ökar också behovet av att utveckla ett kontinuerligt kunnande.

2. Nyckelkompetenser för livslångt lärande

2.1. Kompetens i kommunikation och interaktion

Kompetens i kommunikation och interaktion omfattar läs- och skrivkunnighet samt förståelse av skriftlig information. Detta förutsätter kunskaper när det gäller ordförråd, funktionell grammatik och språkets funktioner. I kompetensen ingår också en medvetenhet om de olika formerna av språklig interaktion, olika litterära och icke-litterära texter samt de främsta kännetecknen för olika stilar i språket. Denna kompetens omfattar också förmågan att förstå, tolka och använda begrepp i olika sociala och kulturella situationer.

Centralt kunnande:

Den studerande kan

- kommunicera på sitt modersmål i både tal och skrift i olika kommunikations- och interaktionssituationer på ett ändamålsenligt och kreativt sätt. Hen kan vid behov anpassa sin egen kommunikation och kommunicera på ett konstruktivt och ansvarsfullt sätt.
- kommunicera på det andra inhemska språket och främmande språk i tal och skrift och vid behov använda lämpliga hjälpmedel
- använda olika typer av informationskällor samt bearbeta och bedöma information
- uttrycka sina argument på ett sätt som är lämpligt för sammanhanget.

2.2. Matematisk kompetens och kompetens inom naturvetenskap och teknik

Matematisk kompetens är förmågan att utveckla och tillämpa matematiskt tänkande och matematiska insikter för att lösa olika problem i vardagssituationer. Den studerande förklarar naturen med hjälp av observationer, etablerad kunskap och olika metoder. Teknik omfattar också tekniska produkter, processer och insikter om hur tekniken och mänsklig verksamhet påverkar naturen.

Centralt kunnande:

Den studerande kan

- göra grundläggande beräkningar och tillämpa matematiskt tänkande för att lösa olika problem
- förklara naturen med hjälp av etablerad kunskap, metoder och observationer
- använda och hantera tekniska verktyg och maskiner i arbetet och i sitt yrke
- avgöra hur mänskan genom sin verksamhet och sina tekniska lösningar påverkar naturen och livsmiljön.

2.3. Digital kompetens

Digital kompetens innebär att man på ett kritiskt och ansvarsfullt sätt använder digital teknik i olika sammanhang. I denna kompetens ingår informations- och datakunskap, kommunikation och samarbete, mediekompetens, skapande av digitalt innehåll, säkerhet (inklusive kompetens när det gäller cybersäkerhet), frågor rörande immaterialrätt, problemlösning och kritiskt tänkande. I kompetensen ingår att man är medveten om de rättsliga och etiska principerna i samband med användningen av digital teknik.

Centralt kunnande:

Den studerande kan

- använda digitala arbets- och verksamhetssätt i olika sammanhang på ett aktivt, ansvarsfullt och kritiskt sätt
- producera och dela digitalt innehåll av olika slag och följa immaterialrätten
- beakta säkerheten och använda nya digitala verktyg, program och nätverk
- använda sociala medier med beaktande av sitt eget och andras välbefinnande.

2.4. Kompetens att utveckla kunnandet

Med kompetens att utveckla kunnandet avses förmågan att utvärdera sitt eget kunnande och sina utvecklingsbehov samt förmåga att hantera och tillämpa information. I kompetensen ingår förmågan att styra sitt eget lärande och sin karriär samt att kunna leva ett framtidsorienterat liv. Kompetensen att utveckla kunnandet förutsätter ett kritiskt arbetssätt, målmedvetenhet och initiativförmåga. I kompetensen ingår förmåga till ett kontinuerligt lärande och förmåga att hantera osäkerhet och förändringar samt förmågan att göra val och vara nyfiken på nya möjligheter att lära sig.

Centralt kunnande:

Den studerande kan

- göra självvärdering, utvärdera sina utvecklingsbehov och välja de lämpligaste sätten att utveckla sitt kunnande
- ta reda på tillgängliga utbildnings- och karriärmöjligheter samt vägledning och hjälp
- söka, hantera och tillämpa information i praktiska situationer
- handla kritiskt och målinriktat och lösa problem

- hantera osäkerhet och göra val i föränderliga situationer
- handla flexibelt och samarbetsvilligt samt skapa förtroende.

2.5. Samhälls- och medborgarskapskompetens

Medborgarskapskompetens är förmågan att verka som en ansvarsfull medborgare och delta i samhällslivet. Som aktiv medborgare har man förståelse av samhället, ekonomin och politiken. I denna kompetens ingår även att bibehålla sin fysiska och psykiska hälsa, kunna leva ett hälsomedvetet och framtidsorienterat liv och känna empati.

Centralt kunnande:

Den studerande kan

- följa med aktuella politiska, samhälleliga och ekonomiska fenomen och händelser
- samverka med andra i det gemensamma intresset
- tänka kritiskt, lösa problem och argumentera på ett konstruktivt sätt
- upprätthålla en hälsosam livsstil
- visa tolerans och förståelse för olika synpunkter och göra kompromisser
- handla ansvarsfullt med beaktande av social och kulturell mångfald, jämställdhet mellan könen och social sammanhållning, rättvisa, främjande av en kultur av fred och icke-våld och principerna för att respektera andra.

2.6. Entreprenörskompetens

Entreprenörskompetens avser förmågan att reagera på möjligheter och idéer. Det centrala i kompetensen är kreativitet, kritiskt tänkande, problemlösning, initiativförmåga och samarbete för att skapa ett ekonomiskt, socialt eller kulturellt värde.

Centralt kunnande:

Den studerande kan

- handla på ett initiativtagande, systematiskt och ansvarsfullt sätt
- föreslå idéer och arbeta på ett kreativt sätt samt presentera lösningar gällande verksamheten och resurserna med beaktande av hållbar utveckling
- arbeta både självständigt och i olika nätverk samt motivera andra och sätta värde på deras idéer
- förhandla och arbeta effektivt samt beakta ekonomiska lagbundenheter och hantera risker.

2.7. Kulturell kompetens

Kompetensen omfattar kulturell medvetenhet och kulturyttringar, förståelse av dem och förmåga att uttrycka sig. Kulturell kompetens innebär att man förstår sin känsla av tillhörighet och sin identitet och kan uttrycka dem på olika sätt. Kulturell kompetens förutsätter att man har kunskap om lokala, nationella, regionala, europeiska och globala kulturer samt deras traditioner och kulturella produkter. Kompetensen inbegriper också en förståelse för olika sätt att förmedla idéer mellan skapare och publik i olika former såsom texter, teater, film, dans, musik, arkitektur. Här ingår också att vara öppen inför kulturyttringarnas mångfald och att vara nyfiken på världen.

Centralt kunnande:

Den studerande kan

- förstå lokala, nationella, regionala och globala kulturer, traditioner och uttryckssätt, såsom texter, bilder, musik, teater, film osv.
- förstå sin egen identitet och sitt eget kulturarv som en del av den kulturella mångfalden
- förstå olika konstarter och andra kulturformer

- vara öppen, nyfiken och ha en etisk inställning till kulturyttringarnas mångfald
- verka i mångkulturella miljöer med respekt för mångfalden.

2.8. Kompetens i hållbar utveckling

Kompetens i hållbar utveckling innebär att man har en förståelse för ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella aspekter och hur dessa är sammanlänkade i olika fenomen, frågor och funktioner. Hållbar utveckling omfattar globalt ansvar, generationsövergripande tänkande, samverkan och förståelse för begränsningarna i naturens bärkraft. I hållbar utveckling ingår att man förstår betydelsen av hur den egna livsstilen påverkar hållbarheten. För en hållbar utveckling krävs systematisk förståelse, kritiskt tänkande samt kreativitet och empati.

Centralt kunnande:

Den studerande kan

- förstå de största miljöförändringarna och hur mänskan inverkar på dem
- målen för hållbar utveckling och förstå hur olika fenomen påverkar varandra
- stödja en hållbar livsstil och ta ansvar för miljön
- utvärdera verksamheten kritiskt och presentera förslag och lösningar för en hållbar framtid.